

Center On Strategies For Public And Civil Entrepreneurs

'Grandes Oeuvres': Hoe nu verder? Vervolg op het manifest van de Denktank van Public SPACE

'Waar is Nederland op Google Earth?'

29 januari 2007 is het manifest 'Naar een intelligente en verbonden overheid', een publicatie van de Denktank publiek gepresenteerd. Het manifest heeft in de daarop volgende weken nieuwswaarde weten te creëren, zowel de digitale, als de gedrukte pers, radio en TV hebben er uitgebreid aandacht aan besteed. Daarbij werd het 'grote standbeeld voor de kust' en andere suggesties voor grote infrastructurele werken (de Nederlandse variant van de Grandes Oeuvres van Mitterrand) veelal beschouwd als de belangrijkste suggestie van Public SPACE, hetgeen natuurlijk niet geheel terecht was. Toch gaf deze media aandacht ons wel de kans het achterliggende gedachtegoed uit de voeten te doen. Het gedrukte manifest zelf is in grote oplage verspreid en het is veelvuldig gedownload van de website. Tijdens de maanden januari en februari is het aantal hits op de site verdubbeld. De reacties waren veelal positief.

Deze publieksreactie heeft aangetoond dat we een gevoelige snaar in de Nederlandse 'ziel' hebben geraakt. Dat wordt NIET in eerste instantie veroorzaakt door onze analyse van de problemen (die wordt gedeeld en herkend) en het komt ook NIET door onze kritiek op het functioneren van de overheid (die wordt gedeeld, met soms de kanttekening dat we zelfs te kritisch zijn en ook teveel lijken te verwachten van diezelfde overheid). Het komt ook NIET door de inhoudelijke agendering van de grote problemen waar Nederland voor staat. Die is niet nieuw en niet beter dan die van het parlementaire en publieke debat. Zoals ook in het manifest staat: de agenderingsfunctie van de politiek is haar kracht en sinds Fortuyn zelfs (weer) enorm versterkt.

Het kernprobleem dat we blijkbaar WEL adequaat en vrij uniek hebben aangesneden in het manifest en de toelichting en discussies die daar op volgden, is dat de **grote** problemen waar Nederland voor staat, vaak niet voldoende **groots** worden aangepakt. Er staat in de publieke sector in Nederland permanent een soort gehaktmolen aan die alle grote kwesties verhakst tot de kleine probleempjes waarmee ons huidig openbaar bestuur dan wel om weet te gaan. Die gehaktmolen heeft vele namen: verkokering, bestuurscentrisme, bestuurlijke drukte, eilandengedrag (ook van de private sector naar de overheid!), juridificering van beleid en processen etc. Dus na de agendering gaat het hopeloos mis. Problemen worden gebagatelliseerd of worden bij anderen gelegd. Dit gebeurt vanuit de reflexen van alle verantwoordelijken dat zij alleen hun eigen domein overzien en niet dit hele probleem alleen kunnen oplossen. Maar ze grijpen om allerlei redenen niet naar de formule van samenwerken of een ander de hele regie gunnen, neen de reflex gaat naar de gehaktmolen: klein maken. Uiteraard is dit vooral een mentale en verbale exercitie, het werkelijke probleem wordt hier niet kleiner door en door de halfslachtige aanpak zelfs mogelijk groter. Zie fileproblematiek, zie achterstanden in beroepsonderwijs, zie aanpak grootschalige criminaliteit, zie belasting spoorwegwet etc. Nederland gaat te vaak en te lang over op kleinschalig repareren in plaats van grootschalig oplossen.

Dit – abstracte – bestuurlijke probleem dat natuurlijk ook al vaker geconstateerd is, hebben we met onze laatste paragraaf van het manifest over de 'werken met allure' oftewel 'grandes oeuvres' zichtbaar en tastbaar gemaakt. We laten daar concreet zien wat Nederland NIET doet of MIST, juist omdat die gehaktmolen permanent aanstaat.

Public SPACE Foundation

An independent private think tank for the development and research of 'Winning Strategies for the Common Good' especially focused on innovations generated by the upcoming civil society

Nieuwegracht 58, NL- 3512 LT Utrecht, Tel : (0031) 30 23 12 282
e-mail: info@publicspace.eu, website: www.publicspace.eu
KvK 301 933 89, Bank MeesPierson 24 75 05 439

Een goed recent voorbeeld is het standpunt van de nieuwe minister van V&W, Eurlings, inzake de uitbreiding van Schiphol. Wij bepleiten in het manifest verplaatsing van Schiphol naar zee of de Flevopolder. Hij suggereert dat bepaald vliegverkeer in de toekomst verplaatst zou kunnen worden naar vliegveld Lelystad dat dan enigszins moet worden 'ge-upgrade'. In een recente column ondersteunt Wim Derksen van het Ruimtelijk Planbureau deze redenering nog eens, met als louter probleem van de verplaatsingsgedachte dat dit '70 miljard zou kosten'. Tja grote oplossingen lijken eerst duur, maar zijn dan wel een echte oplossing. Wat hebben het isoleren van de huizen, het uitkopen van Chipshol en de vijfde baan inmiddels gekost? Wat levert het verplaatsen op in termen van vrijvallende grond in het duurste gebied van Nederland en werkgelegenheidseffecten op Flevopolder en Noorden des Lands? In verbetering van de doorstroming op wegen rond Schiphol? Dit is zoals altijd het probleem bij een pure overheidsbenadering. Ook hier blijkt dat niet gegrepen wordt naar het werkelijk oplossende vermogen van Nederland dat schuilt in publiek private samenwerking. In de Nederlandse bestuurscultuur is de reflex die van 'gefaseerd', 'in kleine stappen', 'in de week leggen', 'compromissen inbakken'. Dat is op zich niet erg. Je kunt ook beweren dat het een kracht is en in ieder geval een diepgewortelde cultuur. Ons pleidooi zegt alleen dat het bij SOMMIGE problemen en issues NIET het goede antwoord is. Dat het ons dan van de wal in de sloot helpt. Dat het ons belachelijk maakt in de ogen van het buitenland. Dat het wetenschappelijke inzichten negeert. Dat dus een grootse aanpak met allure onderdeel zou moeten zijn of worden van ons repertoire aan optredens in het publieke domein en daar nu vrijwel ontbreekt. Daarvoor moet iedereen over de schaduw van zijn hokje, kokertje, domeintje, positietje heenstappen. En daarom bepleiten wij voor dat soort kwesties dan ook een krachtige publiek private samenwerking, omdat het zonder elkaar in dit kleine landje natuurlijk nooit allure oplevert, althans niet in de ogen van het buitenland. Het gaat hier letterlijk om werken en aanpakken die met het blote oog ('op Google Earth') zichtbaar moeten zijn uit het buitenland en waar wij dan terecht trots op kunnen zijn. In essentie komt wat wij zeggen dan ook voort uit een internationaal perspectief. Daarom kwamen onze voorbeelden ook uit Frankrijk ('Grandes oeuvres van Mitterrand'), Spanje (Guggenheim, Bilbao), Australië (Operahouse, Sydney) en USA (Millenniumpark, Chicago).

Aanduiding type 'Grote Werken'

We moeten bij onze suggesties voor een aanpak met allure, onderscheid maken tussen functionele ingenieurs- / infrastructurele werken en werken / landmarks met vooral culturele allure.

Bij functionele ingenieurs- / infrastructurele werken denken wij aan het aanleggen van een metronet door de gehele Randstad, het verplaatsen van Schiphol of een breedbandinfrastructuur voor zorg en onderwijs.

Bij culturele allure werken / landmarks denken wij aan de bouw van de Belle van Zuylen toren in de Leidsche rijn, als hoogste gebouw van Nederland of de bouw van het internationale huis van de dialoog op het Domplein Utrecht, gezien het geschiedkundig belang van de plek.

Naar aanleiding van het manifest zijn er ook nog een aantal ideeën voor Grandes Oeuvres vanuit de samenleving naar ons toegekomen. Enkele voorbeelden hiervan zijn: het plaatsten van kunstwerken in de grote rivieren, het opspuiten van land voor de kust, zoals momenteel gebeurd in Dubai en het construeren van een Brainport in Eindhoven.

Voor alle bovengenoemde 'Oeuvres' zijn PPS constructies nodig, waarbij de rijksoverheid het voortouw zal moeten nemen. Het is belangrijk om dit soort projecten mede te bezien vanuit een meer internationaal perspectief, dus van buiten naar binnen. Het is noodzakelijk in het kader van het Nederlandse imago om creatieve vormgeving een prominente plek te geven bij het tot stand komen van dergelijke projecten ('en dat mag dan ook wat kosten').

Als Denktank staan ons 2 zaken te doen in vervolg op deze succesvolle markering van een belangrijk probleem in de publieke sector:

- a. Hoe vergroten we in de Nederlandse publieke ruimte het 'groots en meeslepend' besturen en dus ook samenwerken?
- b. Op welke kernproblemen wordt nu de bekende verhaxselmethode toegepast en werkt dat averechts. Waar is een grootsere visie en aanpak hard nodig en moeten wij daarbij dan niet de aanzet leveren: als niemand durft te dromen dan doen wij het wel.

In termen van publiek bereik en impact kunnen we gevoeglijk constateren dat het bieden van een wervende oplossing voor het onderdeel b vrijwel automatisch zal leiden tot het verder bereiken van onderdeel a. Dat moet dus ook de volgorde zijn.

In de komende periode gaat de Denktank hiermee aan de slag. Op zoek naar de dromen in Nederland die een andere, wervender, creatievere oplossing bieden voor de grote problemen van dit moment. Via ontmoetingen en debatten. Niet door een van die dromen te adopteren, maar door er vele te omarmen en te entameren. Door ze bij de beslissers onder de aandacht te brengen. Maar we zullen ook volgen wat er bij die beslissers gebeurt. Staan dit soort suggesties in de plannen van het Innovatieplatform? Staan ze in het sleutelprogramma van de Randstad? Staan ze in het beleidsplan van het nieuwe kabinet Balkenende/Bos? Daarbij hebben we zeker ook de hulp van *civil society* en media nodig, vandaar deze briefing. U hoort van ons, hopelijk wij ook van u.

Utrecht
juni 2007
Drs. Steven de Waal
Voorzitter Denktank

